

зовнішнього державного боргу. Головною причиною непродуктивної боргової політики Греції є неспівпадання між цілями, що були визначені міжнародними фінансовими організаціями та керівництвом даної країни. Оскільки, основною метою міжнародних організацій було тільки забезпечення стійкості державної банківської системи методом підтримання платоспроможності Греції. Вагоме підвищення боргів спонукало до збільшення нестійкості банківської системи та її залежність від загальної фінансової ситуації в державі.

Таким чином, ми можемо відмітити, що при стані боргових криз в країнах, які знаходяться на стадії розвитку, досить скрутно запроваджувати одночасно підтримку фінансової стійкості банківського сектору та підвищувати платоспроможність. Отже, процес формування державного боргового зобов'язання виконується при допомозі проведення установами державної влади загальної боргової політики, що реалізується шляхом затвердження законодавчих та інституційних засад, а також установці стратегічних цілей і завдань.

Список використаних джерел:

1. Данилюк В. О. Макроекономічні ефекти державного боргу (на прикладі Німеччини, США та Японії) / В. О. Данилюк // Економічний часопис-XXI. – 2013. – №11–12(2). – С 37–40.
2. Крилова Н. Управління державним боргом в Україні: вплив Європейської боргової кризи / Н. Крилова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – №140. – С 69–71.

УДК 368

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЙ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Добіжа Н.В. – к.е.н., доцент, директор ВКЕП ТНЕУ, викладач, спеціаліст вищої категорії
Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

В зарубіжних країнах страхування є вже усталеним правовим інститутом: страхові системи та їх правові засади створювалися впродовж століть, то у країнах з економікою що розвивається, до яких належить наша держава, страхування ще знаходиться в стадії становлення і розвитку. Крім того, нові основи організації і функціонування економіки обумовлюють необхідність приведення національного страхового законодавства у відповідність до потреб ринкової економіки. Проблеми, що виникають у процесі розвитку страхування, обумовлені низкою причин, в тому числі суперечливим ходом політичних, соціально-економічних перетворень, що відбувалися в нашій державі.

Зміст та призначення страхування, а також його роль у сфері цивільного права визначаються насамперед основними його функціями. Функції страхування в сфері цивільного права – це відповідні напрями впливу цивільно-правових норм, що обумовлені змістом суспільних товарно-грошових відносин, які включені до предмета цивільно-правового регулювання.

На думку С.С. Осадця, зміст страхування, розкривається в його функціях, до яких належать:

- Ризикова, яка полягає в переданні за певну плату страховикові матеріальної відповідальності за наслідки ризику, зумовленого подіями, перелік яких передбачено чинним законодавством або договором;

- Функція створення та використання страхових резервів (фондів) виявляється у перерозподілі коштів між страхувальниками на користь тих, які зазнали серйозних збитків від страхового випадку;

- Функція заощадження коштів. З огляду на цю функцію страхова система є альтернативною банківській, оскільки особисте страхування (на дожиття, пенсій, ренти) дає змогу заощадити кошти (навіть примножити їх у випадку виплати інвестиційного доходу) та отримати страховий захист;

- Превентивна функція спирається на те, що страховики та страхувальники зацікавлені у зменшенні наслідків страхових подій. Вона має виховний характер, що формує свідомість власника, який бажає зберегти своє майно [4].

Такі ж функції страхування з деякими відмінностями в назвах наводять й інші автори. Так, О.Д. Заруба, В.А. Борисова та О.В. Огаренко до функцій страхування відносять ризикову, функцію збереження (відповідає функції заощадження коштів), попереджувальну (відповідає превентивній функції) та контрольну (відповідає функції створення та використання страхових резервів) [5]. Своєю чергою науковці намагаються розширити функції страхування розглядаючи їх на мікро- та макрорівнях. Так, на рівні індивідуального виробництва виявляються такі функції страхування:

- ризикова (компенсація страховиком ризиків, що їх йому передає страхувальник);

- зростання можливостей кредитування

(наявність договору страхування забезпечує страхувальнику доступ до додаткових фінансових ресурсів: наприклад, договір страхування майна необхідний для одержання кредиту);

- концентрація на зовнішніх ризиках ринкового середовища – ризиках конкуренції;

- попереджувальна (забезпечує контроль і превенцію ризиків на підприємствах та в домогосподарствах).

На рівні національної економіки страхування здійснює такі функції:

- забезпечує безперервність суспільного виробництва шляхом попередження страхових випадків і своєчасної компенсації збитків внаслідок їх настання;

- зменшує витрати державних фінансів, зокрема на соціальні потреби;

- стимулює науково-технічний прогрес, зокрема завдяки наданню інвестиційних ресурсів для соціально важливих напрямів розвитку суспільства;

- захищає інтереси потерпілих у системі відносин цивільної відповідальності шляхом своєчасної компенсації заподіяної шкоди, зокрема за допомогою страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів [6].

На думку автора, можна виділити кілька функцій, які розкривають саме суть та значення страхування; до таких функцій належать компенсаційна, охоронна та превентивно-виховна.

Компенсаційна (відновлювальна) функція означає, що страхування спрямоване на відновлення пошкодженого майнового стану страхувальника шляхом відшкодування збитків, заподіяних стихійними лихами та іншими несприятливими подіями майну або майновим інтересам. Відповідно до цієї функції, страхувальник не може отримати вигоди від страхування своїх майнових інтересів, а страхове відшкодування повинно тільки відновити повністю або частково його майновий стан до того рівня, який був безпосередньо перед страховим випадком. Збитки від стихійних лих, техногенних аварій та інших злигоднів ринку і звичайного життя повинні мати надійне і гарантоване правове й фінансове джерело покриття, яким стає майнове страхування.

Охоронна функція полягає у забезпеченні захисту порушених суб'єктивних майнових страхових прав. Відповідно до ст.1 Закону України «Про страхування» страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб

у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Тобто за допомогою своєї компенсаційної риси майнове страхування здійснює охоронну функцію. Шляхом забезпечення матеріально-фінансового захисту (відшкодування збитків) майнове страхування ліквідує негативний результат і тим самим захищає страхувальників.

Охоронна функція органічно пов'язана з превентивною функцією. Превентивна функція діє за таким принципом: попередження шкоди із суспільної, юридичної та економічної точки зору є набагато більш вигідним, ніж її ліквідація у формі страхового відшкодування. Самі страхові відносини повинні більш послідовно впливати на превенцію та запобігання шкоді. Так, ст.20 п.4 Закону України «Про страхування» відносить до обов'язків страхувальника вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих унаслідок настання страхового випадку. Ці витрати відшкодовуються страховиком в обов'язковому порядку, якщо це передбачено в договорі страхування (ст.19 п.4 Закону).

Превентивна функція включає виховну функцію. В правових нормах у формі прав та обов'язків остання приписує корисну і стимулює належну поведінку суб'єктів страхових правовідносин. У цьому розумінні до правової превенції належать застереження, передбачені чинним законодавством або договорами страхування, що стосуються позбавлення страхувальника (повністю або частково) страхових відшкодувань у разі протиправних дій або бездіяльності з боку страхувальника щодо застрахованих об'єктів [52, 69]. Наприклад, у разі навмисного пошкодження власного майна страховики не покривають матеріальні збитки (ст.25 Закону України «Про страхування», ст.256 Кодексу торговельного мореплавства України).

Вище були розглянуті три основні специфічні правові функції страхування. Існують інші функції, такі як розподільна; функція заощадження коштів; створення і використання страхових резервів (фондів); контрольна; ризикова та інші – вони властиві іншим наукам, що вивчають страхування і дозволяють виявити особливості страхування як ланки фінансової системи, що не є предметом нашого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Клапків М.С. Загальні умови страхування як необхідний елемент правового регулювання страхових відносин // Право України. – 1995. – № 12. – С. 40-45
2. Залетов А.Н. Страхование в Украине. Под ред. О.А. Слюсаренко. – К.: Международная агенция “Bee Zone”, 2007. – 452 с.
3. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. - 6-ге вид., стер. - К.: Знання, 2008. – 351 с.
4. Страхування: Підручник/ Керівник авт. колективу і наук, ред. С.С. Осадець. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.
5. Борисова В.А., Огаренко О.В. Організаційно-економічний механізм страхування. – Суми: Довкілля, 2001. – 194 с.
6. Бігдаш В.Д. Страхування: Навч. пос. для студ. ВНЗ/ Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2006. – 444 с.

УДК 336.77

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ КЛІЄНТІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Чайковський Я.І. – к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Сучасні умови розвитку банківської системи визначають необхідність зниження процентних ставок за кредитами, які направляються у виробничий сектор. Від здатності банківської системи забезпечувати потреби корпоративних клієнтів необхідними грошовими ресурсами залежать темпи та стійкість зростання економіки. У зв'язку з цим, актуального значення набуває вирішення проблеми і вдосконалення банківського кредитування корпоративних клієнтів в умовах циклічності економіки України.

В сучасних реаліях невід'ємною умовою відновлення та розвитку вітчизняної економіки залишається банківське кредитування корпоративного сектору. Однак причиною уповільнення процесу відновлення економіки України є недостатність банківського кредитування. При цьому попит на кредити банків з боку корпоративних клієнтів продовжує зростати [1, с. 101].

За 2015-2016 рр. банки значно зменшили власну кредитну діяльність. На зниження росту

наданих кредитів в сучасних умовах суттєво вплинув кризовий стан, в якому перебуває Україна в останні два роки.

Скорочення загального обсягу кредитного портфеля відбувалося внаслідок зменшення протягом 2016 р. суми кредитів, наданих фізичним особам (рис. 1). Це пов'язано з погіршенням рівня платоспроможності населення, зростанням безробіття.

Кредити, надані суб'єктам господарювання за підсумком 2016 р., навпаки збільшилися (рис. 1). Активізації корпоративного кредитування сприяло, зокрема, поліпшення надійності суб'єктів господарювання як позичальників, з огляду на покращення їх фінансових результатів в умовах розвитку циклічності економіки. Зокрема, питома вага підприємств, які одержали збиток, за період 2012–2015 рр. постійно знижувалася, із 35,5% у 2012 р. до 26,3% у 2015 р. У 2016 р. цей показник зріс на 0,3% та становив 26,6%.

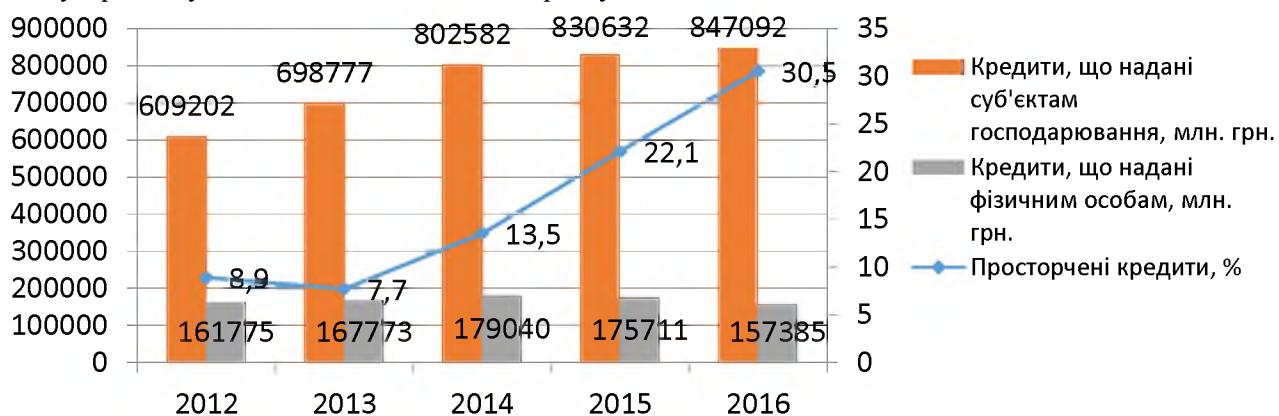

Рис. 1. Динаміка кредитів, наданих банками, суб'єктам господарювання та фізичним особам у 2012-2016 рр. [2; 3]